

Uporaba sredstava ovisnosti globalni je fenomen koji je u svojoj dugoj povijesti imao različit tretman u društvu, prije svega stoga što se radi o ponašanju koje ne samo da je rizično za zdravlje pojedinca nego može uzrokovati ozbiljne posljedice i za njegovo uže i šire okruženje. Upravo svijest o zdravstvenim i socijalnim problemima povezanim s konzumiranjem sredstava ovisnosti u velikoj mjeri utječe na razinu društvene prihvatljivosti takva ponašanja. Primjerice, razne su mjere intervencija utjecale na to da je danas pušenje cigareta, iako ima dugu tradiciju, društveno sve manje prihvatljivo. Temeljna pretpostavka koja omogućuje društvu da se kroz svoje institucije aktivno postavi prema problemu konzumiranja sredstava ovisnosti jest poznavanje ovoga fenomena. Stoga su od posebne važnosti znanstvena istraživanja koja omogućuju uvid u osnovna obilježja problema uporabe sredstava ovisnosti. Ovaj tematski broj sadrži pet radova, od kojih se četiri temelje na rezultatima prvog istraživanja raširenosti i obrazaca uporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske, a peti na zasebnom istraživanju među adolescentima. Podaci o raširenosti i obrascima uporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske prikupljeni su u sklopu znanstveno-istraživačkoga projekta Zloupotreba sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske.* Vrijednost je ovog istraživanja u tome što je prvi put dobiven uvid u temeljne informacije o uporabi sredstava ovisnosti u Hrvatskoj, a zbog primijenjenih metodoloških smjernica Europskoga centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama prikupljeni podaci usporedivi su s podacima iz drugih europskih zemalja.

Radovi u ovom tematskom broju Društvenih istraživanja svojom tematikom pridonose znanstvenoj analizi važnih aspekata kompleksnoga fenomena uporabe sredstava ovisnosti. U prvom radu ovoga tematskog broja, autora Renate Glavak Tkalić, Gerana-Marka Miletića i Slavka Sakomana, predstavljeni su podaci o prevalenciji uporabe legalnih i ilegalnih sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske te su uspoređeni s prevalencijama iz drugih europskih zemalja. Rad Jelene Maričić, Ines Sučić i Vlade Šakića propitkuje odnos dobi, spola i uporabe sredstava ovisnosti sa stavovima prema njihovoj uporabi, legalizaciji ilegalnih droga te percepcijom rizika vezanog uz uporabu sredstava ovisnosti. Autori Renata Glavak Tkalić, Ines Sučić i Ivan Dević bave se motivacijom za uporabu sredstava ovisnosti, s obzirom na učestalost konzumiranja i sociodemografska obilježja ispitanika. Rad Ljiljane Kaliterna Lipovčan, Tihane Brkljačić i Maje Tadić ispituje povezanost pušenja cigareta i konzumiranja alkohola s kvalitetom življenja. Zadnji rad u ovom tematskom broju, autora Vlade Šakića, Ivane Vrselja i Anje Wertag – jedini koji se ne temelji na podacima prikupljenim u općoj populaciji, nego su podaci prikupljeni na adolescentima – bavi se odnosom između osobina ličnosti (konkretno, traženja uzbuđenja i ljutnje) i uporabe droga.

* Projekt su financirali Ured za suzbijanje zloupotrebe droga Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske i Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA).

S obzirom na manjak sustavnih znanstvenih istraživanja i relevantnih informacija s kojim se susrećemo u literaturi o uporabi sredstava ovisnosti u Hrvatskoj, vjerujem da će ovaj tematski broj poslužiti kao osnova za daljnja istraživanja te pridonijeti oblikovanju kvalitetnih intervencija, koje su prijeko potrebne kako bi se spriječile ozbiljne posljedice ovoga rizičnog ponašanja za pojedinca, obitelj i društvo.

Renata Glavak Tkalić